

Oprustning i Arktis – Fredsinitiativet, Amager 23/4 2026

Af Steen Folke

Talsperson, NEJ til Oprustning – JA til Bæredygtig Sikkerhedspolitik

Lad mig tage udgangspunkt i Trumps trusler om annektering af Grønland med militær magt. Jeg har selvfølgelig forståelse for den vedvarende nervøsitet – i Grønland og Danmark. Det var dejligt at deltage i den kæmpestore demonstration d. 17. januar med parolen 'Grønland er ikke til salg'. Det var særlig glædeligt, fordi de mange tusinde deltagere tydeligvis repræsenterede hr. og fru Danmark. Der var unge og gamle, kvinder og mænd, grønlændere og danskere – på ingen måde kun venstreorienterede.

Men det er ganske usandsynligt, at amerikansk annektering/besættelse kommer til at ske. Det sagde jeg både i P1 debat og i et interview i Sermitsiaq i januar – før Trump trak i land ved mødet i Davos. Ikke fordi Trump ikke kunne og stadig kan finde på det, tænk blot på Venezuela og Iran! Men fordi en militær besættelse ikke kan gennemføres uden grønt lys fra den amerikanske kongres, og det kommer trods alt ikke til at ske.

Frygten for en amerikansk annektering har skygget for den virkelige trussel, noget jeg havde en debat med Pelle Dragsted om i februar i Information. Den virkelige trussel er nemlig, at Grønland bliver inddraget i USA's gigantiske oprustning i Arktis, det er allerede ved at ske.

Den snart afgående danske regering var for at imødekomme Trump klar til at bevilge 42 milliarder kr. til oprustning i Arktis, helt overvejende i Grønland. Ifølge udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen var det i virkeligheden tæt ved 90 milliarder kr., hvis man medregnede bevillinger til F-35 fly, der bl.a. kan udstationeres i Grønland. I betragtning af hvor meget fnidder der er hvert år om bevillingen af et bloktilskud til Grønland på ca. 4 mia., har der været forbløffende lidt debat – også fra venstrefløjen om disse kæmpe milliardbeløb.

Beslutningen om de 42 mia. er jo taget i fællesskab mellem den danske regering og Naalakkersuisut, men Vivian Motzfeldt fik kritik fra parlamentet Inatsisartut for at have kørt et meget lukket forløb. Senere fik hun jo kæmperos for sin optræden sammen med Lars Løkke i Washington, men det er en anden sag, og nu har hun forladt Naalakkersuisut og sit eget parti, Siumut.

Selvom der er tale om en fælles beslutning mellem Naalakkersuisut og den danske regering, er det klart, at den danske regering havde et stærkt ønske om at få denne massive oprustning gennemført. Og den danske regering havde hele apparatet bag sig og sad med alle informationerne om, hvad en sådan oprustning indebar.

Jeg forstår jo godt, at også grønlandske politikere kan være interesseret i en fornyelse af inspektionsskibe, som overvåger farvandene. Man hørte jo tidligere om skibe, der hverken kunne skyde eller sejle. Men den nye oprustning indbefatter meget andet, og det helt store problem er, at den indgår i et samarbejde med Trumps USA.

Ingen tror for alvor, at USA's interesse er forsvaret af en grønlandsk befolkning på godt 50.000. Nu er den danske regering gået videre med at invitere USA til at etablere alle de militære baser, de har lyst til i Grønland i medfør af 1951-traktaten. Og USA har ønsket at få tre nye baser, inklusive i Kangerlussuaq og Narsarsuaq.

Samtidig er der givet grønt lys for at involvere Grønland i Trumps gigantiske stjernekrigsprojekt, hans Golden Dome, hvor fjendtlige raketter med kurs mod Nordamerika skal skydes ned fra rummet. Dette projekt kan i sig selv være med til at forskyde den militære balance mellem USA, Rusland og Kina.

Gennem mange årtier var grønlandske politikere enige om, at Arktis skulle bevares som et lavspændingsområde. Både Danmark, de øvrige nordiske lande og USA, Rusland og Kina bakkede op om disse bestræbelser. Og jeg mener det tjente Grønlands sikkerhed godt. Men efter Ruslands angrebskrig i Ukraine er kursen lagt radikalt om. Ikke så meget på grund af den russiske oprustning i Arktis, som også finder sted. Men pga. det generelt forværrede forhold mellem USA, Europa og Rusland.

Det er nok svært at forestille sig en genindførelse af lavspænding i Arktis i en overskuelig fremtid. Men behøver den danske regering ligefrem at gå i spidsen med at øge oprustningen for at please Trump? Den planlagte oprustning i et udvidet samarbejde med USA vil efter min overbevisning ikke gavne grønlændernes sikkerhed, tværtimod. Nu bliver Grønland i højere grad potentielt bombemål for USA's fjender.

En af de ting, man kunne overveje, er så snart som muligt igen at byde Rusland velkommen som medlem af Arktisk Råd. Det beskæftiger sig ikke direkte med militære spørgsmål eller sikkerhedspolitik, men derimod med at forvalte den sårbare natur i Arktis på en bæredygtig måde. Det giver ikke mening at holde Rusland ude, som har omkring 50 procent af det nordligste landområde. Og Danmark-Grønland har for tiden formandskabet i Rådet med den grønlandske forsker og politiker Sara Olsvig i spidsen. Så bolden ligger hos os.

I øvrigt er jeg tilhænger af grønlandsk selvstændighed – og har været det siden jeg var medlem af hjemmestyrekommissionen for Grønland for 47 år siden. Jeg og mit parti VS stemte imod hjemmestyreordningen, fordi den var for tandløs og ikke gav Grønland ejendoms- og råderetten over ressourcerne i undergrunden. Siden er det kommet frem, at Grønlandsministeriets daværende Departementschef – inden kommissionen overhovedet havde begyndt sit arbejde – orienterede USA's ambassadør i København om den ordning vedrørende undergrundens råstoffer, kommissionen ville nå frem til, nemlig en delt kompetence mellem Danmark og Grønland og med Råstofforvaltningen placeret i København. Det var meget lærerigt som medlem af kommissionen at følge, hvordan denne ordning af det største stridspunkt blev manipuleret igennem af kommissionens formand, professor, dr.jur. Isi Foighel.

Ved et besøg i Nuuk for tre år siden havde jeg lejlighed til at diskutere det grønlandske ønske om selvstændighed med Lars Emil Johansen, som i kommissionen var den grønlænder, der kæmpede mest ihærdigt for det bedst mulige hjemmestyre. Der skulle gå yderligere 30 år, før Grønland fik selvstyre og med udtrykkelig ret til selvstændighed. Lars Emil er stadig optaget af spørgsmålet og peger bl.a. på muligheden for 'free association' med et andet land. Det kunne være Danmark, men Lars Emil nævnte også Island som en mulighed.

Nu har Trumps ageren nok taget lidt af appetitten på hurtig selvstændighed fra de fleste grønlændere. Men jeg mener danske politikere skal støtte grønlandske bestræbelser i den retning. Hvis Grønland og Færøerne ønsker det, kunne man forestille sig et mere ligeværdigt partnerskab mellem de tre lande. Det vil kræve en grundlovsændring og er dermed et ret langsigtet projekt. Men i mellemtiden vil det være en god idé at give både Grønland og Færøerne større medindflydelse på udenrigs- og sikkerhedspolitik.